

Stichting voor Bodemkartering
Wageningen

Directeur Prof. Dr C.H. Edelman

(047.1)
358 II

631.476 (-.712.1)

STICHTING VOOR BODEMKARTERING
WAGENINGEN
BIBLIOTHEEK

Rapport no. 329

DE BODEMGESTELDHEID VAN HET D.U.W.-OBJECT

BAKKEVEEN (Fr.)

door Ir J. Cnossen,
bodemkundige bij de Stichting
voor Bodemkartering.

Wageningen, Juni 1953

ISN= 204188-02

INHOUD

	Woord vooraf
I	Inleiding
II	Algemene beschrijving van de bodemgesteldheid
III	Legendabeschrijving van de bodemkaart
IV	Legendabeschrijving van de cultuurkaart
V	De zanddieptekaart

Bijlagen:

1. Bodemkaart van het D.U.W.-object Bakkeveen, schaal 1:2500
2. Cultuurkaart van het D.U.W.-object Bakkeveen, schaal 1:2500
3. Zanddieptekaart van het D.U.W.-object Bakkeveen, schaal 1:2500

de pleistocene zandondergrond hoger dan 2 m + N.A.P. voorkomt.

- b Een cultuurkaart geeft de cultuurtoestand weer. Tevens werden kwaliteitsverschillen in het grasland tot uitdrukking gebracht.
- c Een zanddiepte kaart geeft aan de diepte van de pleistocene zandondergrond t.o.v. N.A.P. Tevens zijn de gebieden vermeld waar de keileem hoger dan 2 m + N.A.P. voorkomt. De diepteligging t.o.v. N.A.P. werd geïnterpreteerd aan de hand van de cijfers, vermeld op een kaart van de N.V. Gront Mij.

De terreinopnamen werden met behulp van luchtfoto's schaal 1:5000 uitgevoerd.

II ALGEMENE BESCHRIJVING VAN DE BODEMGESTELDHEID

Oorspronkelijk maakte het gekarteerde gebied deel uit van een vlak veenlandschap met een zwak golvende zand ondergrond. Dit veen is niet bedekt met een klei- of zandpakket.

Het profiel bestond, voor zover dat nu nog is na te gaan in de onvergraven gedeelten, van boven naar beneden uit:

- a. Oligotroof veen, samengesteld uit 3-8 cm spalkerveen liggend op oud mosveen, ter dikte van hoogstens 50 cm. Plaatselijk waar de omstandigheden daartoe gunstig waren, is op bovengenoemd veen nog $\pm$ 10 à 20 cm jong mosveen gegroeid. Dit jonge mosveen bestaat hoofdzakelijk uit veenmos.
- b. Mesotroof veen, ook wel zeggeveen genoemd, waarin veel elzenhout voorkomt. Dit veen is gegroeid onder invloed van het voedselrijkere water van het Koningsdiep. De dikte van het mesotrofe veenpakket wisselt met de diepte-ligging van de pleistocene ondergrond (Zie fig. 1).

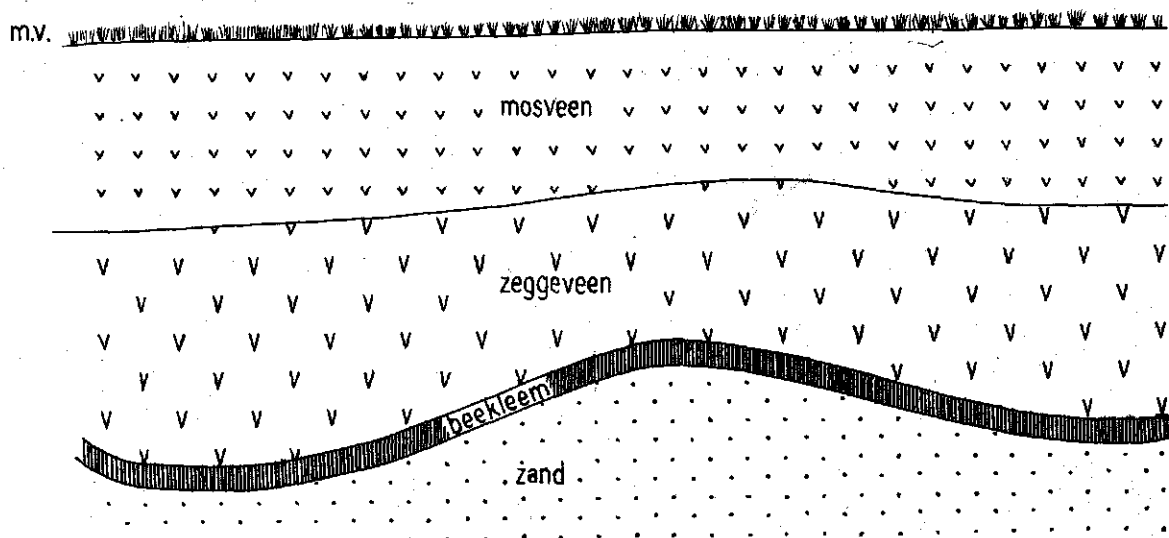

Fig. 1. Schematische voorstelling van de wisselende dikte van het zeggeveen pakket onder invloed van het golvend karakter van de Pleistocene ondergrond.

- c Beekleem liggend tussen het zeggeveen en het pleistocene zand. De afzetting van beekleem is langs en in de omgeving van het Koningsdiep het dikst geweest (± 10 cm) en wordt verder van het riviertje af dunner (tot ± 2 cm).
- d De zandondergrond, deze vertoont een zwak golvend karakter. Het oppervlak werd bepaald t.o.v. het maaiveld en later herleid op N.A.P. Door het geringe aantal hoogtecijfers is de zanddiepte t.o.v. N.A.P. geen gemeten grootheid geworden.
- e De keileem bevindt zich in het object, uitgezonderd in de uiterste oostelijke hoek, nergens hoger, dan 2 m + N.A.P., d.i. 1 m onder maaiveld.

De vervening in het gekarteerde gebied heeft - hoewel met de hand uitgeveend - op verschillende manieren plaats gevonden:

- 1e Het veen werd in vrij brede stroken weggegraven, doorgaans tot op het zand. Plaatselijk heeft men de onderste 10 à 20 cm niet weggehaald. Naast de aldus ontstane "trekgaten" bleven de z.g. "hagen" staan, waarop men de turf kon drogen.

De samenstelling van de hagen kan verschillend zijn:

- a Ribben, bestaand uit onvergraven veen. Het zijn smalle, voor het drogen van de turf uitgespaarde stukken vast veenland.
- b Zetwallen, opgebouwd uit verwerkt veen, dat niet voor de turffabricage geschikt was.

- 2e Het veen werd in vrij brede stroken weggegraven en het materiaal, dat niet als turf te verwerken was, werd direct in de trekgaten teruggestort. Soms bevindt zich nog 10 à 20

om vast zeggeven op de bodem der trekaten.

3e Een min of meer wilde vervening, waarbij men willekeurige veenputten groef en het bruikbare materiaal tot op het zand weghaalde. Waarschijnlijk dateert deze vorm van vervening uit de tweede wereldoorlog.

De kragge, d.w.z. het bij de verlanding van de trekaten gevormde wortelnet van allerlei waterplanten, zoals riet en lisdodde. Deze kragge kon zich in het gekarteerde gebied reeds spoedig na de vervening ontwikkelen, omdat de zandondergrond vrijwel overal betrekkelijk ondiep voorkomt en door de ligging van ± 2 m + N.A.P. in de zomer weinig water in de trekaten aanwezig was.

Dit is de oorzaak, dat de slikvorming, i.c. het bezinken van allerlei rottende plantendelen, gering is geweest.

In die gebieden waar men het voor turffabricage ongeschikte materiaal in de trekaten heeft teruggestort, heeft bijna geen kraggegroeï plaatsgevonden. Door de ondiepe ligging van het zand kwam het teruggestorte materiaal niet geheel onder water te liggen, zodat er zich geen riet, lisdodden enz. op konden ontwikkelen. Hier vindt men of een begroeiing van bomen (els, wilg, en vogelkers) of van zeer slechte grassoorten (bentpollen, russen en liesgrassen).

Het aansaken van enkele gretendeels verveende percelen is geschied door de hagen, die zowel uit vast veen als uit verwerkt materiaal waren opgebouwd, in de trekaten te storten, waarna besand werd.

Soms had in de trekaten al kraggegroeï plaatsgevonden zodat nu in het profiel een 5 à 10 cm dik, samengeperst, niet

doorgespit kraggelaagje kan worden aangetroffen. Door de ver-
vening en na de egalisatie van de hagen is het land ongeveer
30 cm lager komen te liggen.

Een andere methode van aanmaken, die in dit gebied
is toegepast is de volgende:

Het eventueel op de bodem van het trekpat nog aan-
wezige van wad met materiaal uit de hagen doorgespit en daarna
bezand met zand uit de ondergrond.

Het bezanden beoogde het verkrijgen van een stevige
bovengrond. Zowel de aangemaakte percelen in het oostelijk deel
van het object, als de twee percelen langs de Meeuwmeerswijk
zijn van een 5 - 15 cm dikke zandhoudende tot zandige boven-
grond voorzien.

Het hiervoor benodigde materiaal verkreeg men bij
het graven der sloten, terwijl tevens de mogelijkheid bestaat
dat men zand van elders heeft aangevoerd.

De dijk langs de Meeuwmeerswijk, die uit zand en
keileembrokken is opgebouwd, is waarschijnlijk gemaakt van
materiaal afkomstig van het graven van de Meeuwmeerswijk.

III LEGENDABESCHRIJVING VAN DE BODEMKAART

De legenda van de bodemkaart is in twee groepen ingedeeld

1e Met betrekking tot de zandondergrond

I Zand ondiep (3,- tot 2,5 M + N.A.P) d.i. 0 - 0.5 m - maai-
veld.

2e Met betrekking tot de veenprofielen

- a Vast veenland en ribben
- b Zetwallen
- d Kraggelanden met zand in de ondergrond
- e Uitgeveende gronden
- f Aangemaakte veengronden
- g Complex van vast veen en putten
- z Zand depôt
- w Open water

1e Met betrekking tot de zandondergrond

Alleen de ondiepe ligging van de zandondergrond is op de bodemkaart aangegeven. De overige zanddiepten zijn op de zanddieptekaart nader aangeduid.

2e Met betrekking tot de veenprofielen

a Vast veenland en ribben

De profielen, waaruit dit type bestaat, zijn opgebouwd uit vast veen, dat maximaal tot 35 cm verwerkt is.

Naar de aard van de profielopbouw is onderscheid gemaakt in:

a3 Minder dan 50 cm oud mosveen op zeggeveen

Het mosveenpakket is doorgaans niet dikker dan 35 cm.

soms ook zegge op de kragge. Enkele delen van deze zwakke kraggelanden zijn vrijwel uitsluitend begroeid met biezen, drijvende pollen van paardestaarten en bentgrassen.

Vrij stevige kraggelanden

In het algemeen begroeid met riet van vrij goede kwaliteit. In het riet komt weinig onkruid voor.

Verlande kraggelanden

Behalve riet van slechte kwaliteit groeit op de verlande kraggelanden veel veenmos, wat bentgrassen, kruipwilgen en opslag van elzen.

Woeste grond met dicht houtopslag

Dit land wordt vrijwel niet geëxploiteerd. De begroeiing bestaat in hoofdzaak uit elzen, kruipwilgen en bramen.

V DE ZANDDIEPTE KAART

De zanddiepte kaart geeft de diepte van de pleistocene zandondergrond t.o.v. N.A.P. aan. De hoogtelijnen zijn getrokken met een interval van 0,5 m.

In die gedeelten van het gekarteerde gebied waar het pleistoceen hoger dan 2 m + N.A.P. ligt, zijn zandboringen verricht tot en 1.70 m + N.A.P., om na te gaan waar en op welke diepte keileem voorkomt.

Keileem ligt alleen in de uiterste oosthoek van het object langs de Meeuwmeerswijk hoger dan ca 1.75 m + N.A.P. De dikte van het zandpakket op de keileem wisselt van 20 tot 70 cm.

De grofheid van het zand is verschillend. Onder het jonge dekzand, dat plaatselijk vrij grof is door fluviatische invloed van het Koningsdiep ligt het fijnere oude dekzand.

Beekleem vormt in het gehele gebied de scheiding tussen veen en zand. In het algemeen is de laag beekleem in het zuiden en het zuid-westen het dunst ($\pm$ 2 cm). Naar het noorden en het noord-oosten, dus dichterbij het Koningsdiep kan de dikte wel 10 cm bedragen.

De kaart behoeft verder geen toelichting.